

„EDINOST“

izhaja po trikrat na teden v šestih izdajah ob **torkih, četrtnih in sobotah**. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za jeden mesec . f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.— „ „ 4.50 za pol leta . . . 6.— „ „ 9.— za vsa leta . . . 12.— „ „ 18.—

Naročnino je plačevati naprej na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Posredniške številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč., izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Oglasi se račune po tarifu v petitu; za naslove z dobitimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnica in javno zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu: ulica Caserina št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema **upravnništvo** ulica Molino picolo hšt. 3. II. nadst. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst. Odprte reklame cije so prosto poštnino.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„V edinosti je moč“.

Deželni zbor istrski.

VII. seja, dne 24. januarja 1896.

(Dalje.)

Posl. Cosulich je nadaljeval:

Kaj bi nam hasnilo, ako bi tudi govorili italijanski?! Dosegli bi ne ničesar, kakor nas že nči skušnja. Skusili smo to najbolje pri predlogu o zemljiško odveznem zakladu, ko je prvokrat sprožil to vprašanje naš spoštovani tovariš dr. Laginja, obrazloživši istega najpred v italijanskem, a zatem v hrvatskem jeziku, ne jedenkrat, ampak večkrat. In kaj je dosegel?! Vedno so ga zasmehovali, in predlog se ni vsprejel tako dolgo, dokler nas ni prisilil drugim potom, da so ga vsprejeli. Sedaj vas vprašam, ako ste se tako vedli pri toli važnem in opravičenem vprašanju, ki je jednake koristi vašim in našim ljudem, in ako zamečate vsaki predlog s te strani samo zato, ker je bil stavljen od naše strani, kaj bi nas moglo še iznenaditi z vaše strani?! V takih in tolikih abnormalnostih ni torej čudo, ako smo doživeli, da se nam še le po dveh letih predlaga na odobrenje obračun za leto 1893. A kdo je temu kriv? No našo stran ne morete valiti nobene krivde radi tega, ker je naša stranka po vas, proti vsakemu parlamentarnemu običaju, izključena od vsacega sodelovanja. Treba tarej, da vi nosite vso odgovornost za tak nered v poslovanju. Vam samim prepuščam, da razmišljate o tem, koliko to škodi o tem, koliko to škodi ugledu te visoke zbornice. Ne vem, kakim srcem morete zahtevati, da se podrejene občine drže zakonskih določil gledé polaganja računov, ko se jih vi sami ne držite. Vaša nemarnost v polaganju obračuna ovira redno upravo in škoduje prebivalstvu. Navadno se sestavlja proračun na podlagi prošlega leta, ter ako ni obračuna za prejšnje leto, poseči je za koje leto nazaj ter naslanjati se na rezultate prejšnjih let. Tu je morda vzrok, da je opaziti v obračunih, da je v prihodkih znesek vseh postavk, izvzemši

jedno, mnogo veči od določene svote proračuna. Tako je n. pr. leta 1893. prekoračen obračun v dohodkih za 29.071 gl. 90 nč., v stroških pa za 37.840 gl. 91 nč.; leta 1894. v prihodkih za 74.722 gl., v stroških pa za 48.544 gl. 75 nč. Je-li to redna uprava, da pri obračunu o 438430 gl. 20 nč. znašajo prekoračenja deseti del ukupno določenih svot? Še to mi je povedati, da se pri dohodkih pri vsaki postavki opaža prebitek dohodkov, dočim se pri stroških stavlja več svote; samo zato, da se more opravičevati večo doklado, kojo se razpisuje, da se pokrije nastavši videzni primanjkljaj. Taka uprava se ne da opravičiti, niti ni pričakovati, da bi odobrili tako postopanje. To je samo slepilo, to ni varčevanje, kajti to ni varčevanje, ako se v dohodkih določajo izmišljene svote, ki ne odgovarjajo realnim potrebam dotične postavke. Iz teh razlogov izjavljam v svojem in svojih tovarišev imenu, da bomo glasovali proti obračunu za leto 1893. (Manjšina: Živio!)

Večina je seveda potrdila to poročilo.

Zatem se oglasil dr. Laginja:

Visoka zbornica!

§. 37. deželnozborskega pravilnika govori o nujnih predlogih. Na temelju tega paragrafa v omenjenem pravilniku čast mi je prečitati predlog, tičeči se cest pokrajine istrske, predlog, ki je podpisan od moje malenkosti in mojih tovarišev poslancev Jenka, Mandiča, Spinčiča, dra Stangerja, Kompareta, Kozulica, dra Dinka Trinajstića in dra M. Trinajstića, a glasi se tako-le: (Posl. dr. M. Laginja še ni pričel čitati, ko je jel predsednik kričati nad njim in mu ni dovolil čitati.)

Posl. dr. M. Laginja: Na temelju §. 37 imam pravico, da čitam (in čital je dalje svoj predlog).

Predsednik mu ne dopušča čitati, predbacivaje mu, da ga (predsednika) ne spoštuje in ne sluša.

je zadel na oviro. Spomnil se je namreč svoje Milke, a kakor nadležno muho je odgnal to misel in se spustil za tokom prejšnjih osnov. Potem bi šel k strijcu in bi mu rekel: „Glejte me! Sin sem vaše sestre, jedini otrok v našem najbližnjem sorodstvu, pa mi niste hoteli pomagati. Z Bogom! Ne poznam vas več“.

Vsemu svetu bi povedal „v brk“: Takaj sem! Tudi jaz imam nekaj, a za-se; ker ste me prej zaničevali, tu imate moje zaničevanje. — Kaj pa Milka? Nji bi ne bilo všeč takšno početje. In njena srečka! Ko bi zadela ta? Zopet so se mu snovale misli o samih tisočakah. Srečka, srečka! Potem bi bil še bogatejši.

Toda hipoma se je zdrnil: to ni nič, prazna pena. Kdo bi tlačil slamnatega moža, ko še vrabci vedo, da se ga ni treba bati, ker je v njem le slama. Vse skupaj, kar je premišljal, ni bilo vredno nič, prav nič. Stoj! Njegova zaročenka ima vendarle srečko.

Začel je zopet s srečko.

Če zadene prvi dobitok — je ugibal — ali recimo drugi, obesi na klin službo; — to bo prvo; — kupi hišo — drugo; kupi konjica in voz — tretje. Za tem začne zahajati v odlično družbo, kakoršne mu ne bo nedostajalo nikoli; tu še le začne življenje, da, življenje, kakor se spodobi človeku, ki se je nekal učil. Vse sošolce povabi,

Posl. dr. Laginja: Jaz vas „rispetam“, gospod predsednik (in čital je dalje).

Predsednik, v komparativu srditosti, mu ne dopušča čitati in opominja ga, naj sede.

Posl. dr. Laginja: Nočem sesti (in čital je dalje).

Predsednik, v superlativu srditosti, je kričal na govornika, zajedno z galerijo in poslanci večine. Nasta! je silen vrišč in kričanje. Na galeriji je bilo kakor v zverinjaku. Posl. Laginja ni hotel sesti in prenehati s čitanjem. Predsednik je zvonil in potem pretrgal sejo, podavši se med člene večine. Po kratkem presledku vrnil se je na svoje mesto ter je posvaril galerijo. Ko se je vse pomirilo, ob 11. uri in 8 minut, otvoril je predsednik sejo. Čim je predsednik stopil na svojo stolicu in pozvonil, ustal je dr. Laginja: Prosim za besedo, g. predsednik:

Predsednik ga je prestrigel, rekši, da še ni otvoril seje. (Galerija je bučila in ropotala. Posvaril je potem galerijo, naj se vede mirno in naj ne moti; a posvaril je tudi govornika).

Posl. dr. M. Laginja: Prosim za besedo. Sklicevaje se na §. 37 deželnozborskega pravilnika, hotel sem vam, gosp. predsednik, prečitati nujen predlog, a vi mi ne dovolite, da ga čitam. Jaz sem že 13 let, od 1883—1896., v tej visoki zbornici, ter sem slavnemu predsedništvu in spoštovani večini podal mnogo in prevelikih dokazov, da sem vsikdar pripravljen delati in gledati na to, da bi tudi moji tovariši delali za interes te pokrajine, ali po takem žaljenju, trpinčenju in zapostavljanju našega jezika v tej visoki zbornici, mi ne moremo in ne smemo postopati drugače (Zopet je hotel pričeti s čitanjem svojega predloga). Predsednik mu ne dopušča tega. (Posl. Spinčič: Vsaki poslanec ima pravico staviti predlog. — Na strani manjšine nezadovoljnost in prigovarjanje zbok postopanja predsednikovega). — Predsednik se je skliceval na §. 18 pravilnika; govornik pa na drugi §., dokler ni slednjič popustil

da ga spoznajo po tolikih letih in izprevidijo, da se jim ni izneveril. Vilku je domišljija tu pokazala tako čaroben prizor, poln lepih spominov, zvršenih mladostnih nad in uzorov, da v istini ni mogel prikriti samoljubnosti, češ: tudi občudovali me bodo, kako sem bogat.

Kaj pa njegovo domovanje?

Tukaj bo vse po najnovejši modi, vse francosko, angleško in amerikansko in slovensko, da, tudi slovensko. Saj je bil Milko v četrti in peti šoli večkrat zatožen ravnatelju, da čita prepovedane slovenske liste. Bil je ostro pokaran, zato se je pa med sošolci bahal z narodnim mučeništvom.

Na pol speč in na pol bdeč je Vilko razmotrival stvar še dalje, in spoznavši, koliko veljave mu je pridobilo nekoč narodno mučenišvo med tovariši Slovenci, je sklenil, da bodo v njegovem novem domovanju morale tudi ženske govoriti lepo slovenski. Tam bo gospodovala kraljica njegovega srca — gospa Zalesnikova.

Vilko se je zganil in odprl oči. Gledal je in gledal, a vedno se preminjajočih mislij ni mogel poznati nazaj, da bi videl, bode li kraljica njegovega srca — Kalčeva Milka ali druga.

Naravnost moramo povedati, da je ni mogel spoznati, pa se tudi ni mnogo staral za to, ker ni utegnil; zakaj spanec ga je sprejel v svoje naročje in ga odpeljal v kraljestvo pozabljenosti.

(Dalje prihodnjič.)

PODLISTEK.

Zaradi imetja.

Novela. Spisal Dobrávec.

(Dalje).

II.

Spomnil se je bogatega strijca, ki bi mu lahko pomagal, in strijc mu je tudi obljubil pomoč, pa le s pogojem: Vilko, iz osme šole v semenišču. To mu ni dišalo.

Mladenica se je lotil moreči obup.

Spoznal je, da je na svetu le oni največji gospod, ki ima pod palcem drobiža — pa zmerom. Ko je zamišljeno stopal po rodni tleh, so dozorevali njegovi sklepi v samo jedno misel: ko bi prišel še jedenkrat na svet, bi hotel biti sin imovitih starišev; torej dete, rojeno pod godno zvezdo, ki je svojemu priporočencu že v zibel poslala nekaj — akcij; ako bi se pa stvar že kmalu po rojstvu hotela zasukati na zlo, bi pa krenil k onim, ki služijo denarje v najzgodnejši mladosti — z delom svojih rok. Začel bi spravljati, varčevati in si pritrgovati na vse kripilje, stiskal bi na vse strani, potem pa — Tukaj že ni mogel naravnost naprej, vendar se je izmotal s tolažbo, da največ vrže prihranjeni denar v trgovini; potem je snoval načrte v prejšnji smeri: prvi tisočak bi rodil drugega, oba tretjega... Pa potem? Zopet

dr. Laginja, priposlavlši svoj predlog predsedniku. (Predlog je govoril o popolnjenju cestne mreže in smo ga že priobčili v našem listu.)

Posl. B u b a je poročal za tem o obračunu za leto 1894.

Potem je izjavil posl. Kozulič: Ker bi moral tu izjaviti isti prigovor, kakor sem ga izjavil proti obračunu za leto 1893., izjavljam v svojem in svojih tovarišev imenu, da hočemo iz istih razlogov glasovati proti obračunu za leto 1894. Večina je odobrila tudi to poročilo. (Dalje pride.)

Boj za slovensko šolo v Gorici.

Interpelacija

poslancev Alfreda Coroninija in tovarišev v deželnem zboru goriškem do Njeg. Vzvišenosti gospoda c. kr. namestnika v Primorju radi poslovanja c. k. šolskih oblastev v Primorju.

Deželni poslanci dr. Aleksij Rojic in tovariši stavili so v deželnem zboru goriškem dne 24. januarja 1896. interpelacijo na Njegovo Vzvišenost gospoda c. k. ministra za bogočastje in uk, v kateri so med drugim rekli:

„Tako je veleslavni c. kr. deželni šolski svet rešil pritožbo slovenskih roditeljev z dne 13. januarja t. l. radi italijanskega razglasa o vpisovanju v slovensko mestno šolo v smislu državnih temeljnih zakonov ter je dostavil rešitev c. kr. mestnemu šolskemu svetu v Gorici s potrebnim ukazom, ne da bi dostavil ob enem isto rešitev tudi pritožujočim se roditeljem.“

V interpelaciji istega deželnega poslanca in tovarišev z dne 28. januarja je rečeno med drugim:

„Dne 14. t. m. pritožil se je šolski odbor pri c. kr. deželnem šolskem svetu radi postopanja mestnih uradnikov pri vpisovanju otrok dne 13. in 14. januarja. Dne 15. januarja odposlal je načelnik šolskega odbora c. kr. namestniku v Trst v tej zadevi naslednjo brzojavko:

Excellenz von Rinaldini, Statthalter,

Triest.

Vorgehen des Stadtmagistrates bei Einschreibung slovenischer Kinder für öffentliche Volksschule der Exkaserne ist ein solches, dass es grössten Unwillen bei allen beteiligten Eltern hervorruft. Haben gestern schriftliche Beschwerden an Landesschulrath abgesendet. Bitte dringend um sogleiche Abhilfe.

Alfred Coronini.

na katero je dobil sledeči odgovor brzojavnim potom:

Graf Alfred Coronini

Görz.

Statthaltereirath Czermack wird heute in Görz über erwähnte Beschwerde Erforderliches veranlassen.

Statthalter.

Vsled tega brzojavnega odgovora šli so člani šolskega odbora še tisti dan k imenovanemu namestništvnemu svetovalcu, ki jim je obečal, da jim določi rešitev na pritožbo radi lepakov (z dne 13. januarja) prav gotovo koj, ko se vrne v Trst.

Ni dvomiti, da državni dostojanstvenik je držal besedo ter odposlal šolskemu odboru rešitev, kakor je obečal; ali ta je do danes ni še dobil. To ni drugače mogoče nego tako, da rešitev leži pri c. kr. mestnem šolskem svetu v Gorici. Znano je, da ta c. kr. urad se ne zmenja za ukaze predpostavljenih c. kr. šolskih oblasti, marveč da se jim ustavlja in dela po svoji glavi. Zato ni nemogoče, da je pridržal rešitev, namenjeno šolskemu odboru, ker ni bila po njegovi volji.

Z ozirom na to stavljajo podpisani na Njegovo Vzvišenost gospoda c. kr. namestnika v Primorju kot predsednika c. kr. deželnega šolskega sveta naslednja vprašanja:

1. Ali je c. kr. deželni šolski svet za Goriško in Gradiško odposlal šolskemu odboru slovenske šole v Gorici rešitev na njegovo pritožbo z dne 13. januarja 1896.?

2. Ako jo je odposlal, kje je obtičala, da ni prišla še v roke šolskega odbora?

3. Ako je ni odposlal, kako se to strinja z dano besedo državnega dostojanstvenika?

4. V obeh slučajih: Ali hoče Njegova Vzvišenost za to poskrbeti, da dobi šolski odbor nemudoma rešitev na svojo pritožbo?

V Gorici, 10. februarja 1896.

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 17. februarja. 1896.

Državni zbor. Sešli so se zopet na Dunaju gospoda zastopniki raznih narodov in kronovin v nadaljevanje svojega dela, o katerem si ne upamo reči do sedaj, da je bilo posebno plodno in srečno do veliko in široko javnost, zbok česar nam ne preostaja drugega, kakor da izrečemo željo, da bi gospodje poslanci odslej vspešneje vršili svojo nalogo. Nade v to je sicer bore malo, ali človeška narav je že taka, da se rada nada in verjame, česar si želi.

Minole sobote torej se je zopet sešla naša poslanska zbornica. Med raznimi vladnimi predlogi je tudi ona, s katero nančno ministerstvo zahteva dodatni kredit za pokojnino 5200 gold. bivšemu škofu tržaškemu, Ivanu Nepomuku Glavini. Predsednik se je spominjal smrti pok. Klaiča in poslanci so se dvignili raz sedeže v znak sožalja. Obča pozornost je nastala, ko se je dvignil ministerski predsednik grof Badeni, kajti slutili so, da prihaja se svojim načrtom za — volilno preosnovo, torej s predlogo, na koji bode odslej visel obstanek tega ministerstva. (O načrtu samem govorimo na drugem mestu.) Na to so zastopniki vseh strank — odkritim zadovoljstvom beležimo to dejstvo — soglasno stališče, s kojim se pozivlja vlada, naj pravočasno odpove carinsko in trgovinsko zvezo z Ogersko ter naj nastoja, da se sklene nova pogodba pod pogoji, ugodnejimi za Avstrijo. Izjava, ki jo je podal na to minister za trgovino, ekselencia Glanz, vzbudila je vseobče odobravanje in mi ne želimo drugega, nego da bi lepim besedam sledila tudi — odločna dejanja. Minister Glanz je rekel namreč, da se vlada zaveda svoje velike odgovornosti, da je nedavno temu zapričela pogajanja z Ogersko ter da se potrudi, doseči sporazumljenje, predno preteče rok za odpoved. Ako ne pride do sporazumljenja — tako je zatrdil njeg. ekselencia — se gotovo posluži pravice do odpovedi zveze.

Na to se je pričela podrobna razprava o proračunu ministerstva za nauk in bogočastje. Potem je staval posl. Kaizi nujni predlog, s kojim se pozivlja vlada, da opraviči zasnovo ministerstva železnice naredbenim potom. Poslanec Kraus pa je staval nujni predlog radi uradne preiskave pri zavarovalnem društvu „Austria“. Danes je zopet seja.

Volilna preosnova. Je vse zastoj: to vprašanje noče z dnevnega reda vzlic vsej dobri, oziroma slabi volji raznih in mnogoštevilnih zastopnikov za sedanjost dobo naravnost nezmisljenih prednostij in svoboščin posamičnih stanov in skupin. Zavest o svoji lastni ceni prešinja bolj in bolj one široke kroge, ki so bili izključeni do sedaj iz kroga uživalcev političkih pravic, a pred to zavestjo morali se bodo umikati korak za korakom privilegiji, ne imajoči nobenega drugega pravnega naslova nego — srednjeveške tradicije. Grof Taaffe je sicer padel, ker je pošteno hotel poštene volilne preosnove — tedaj so se namreč še nadejali razni privilegovanci, da se jim posreči spraviti raz dnevni red to vprašanje, ako le srdito pokažejo svoje zobe —; knez Windischgrätz je padel, ker ni hotel volilne preosnove, a grof Badeni pade najbrže tudi o tem vprašanju, kajti njegov načrt ima na sebi vse znake onega polovičarstva, ki bi rado napaslo ovco, a trava naj bi vendar ostala nedotaknjena. Prostor nam seveda ne dopušča, da bi tu naveli ves Badenijev načrt, ali glavna določila treba vendar naglasiti. Ves načrt sestoji iz dveh delov. S prvim se preminja državni temeljni zakon v zmislu nasvetovane premembe volilnega reda, drugi označuje premembo volilnega reda samega. Prvi del določa, da k dosedanjim 353 poslancem pride še 72 novih, koje bode volil novi „splošni volilni razred“. Od teh novih poslancev bodo volile: Štirski 4, Dalmacija 2, Koroška, Kranjska, Istra, Gorica in Gradiška in Trst po jednega poslanca.

Volilno pravico v novi „splošni kuriji“ dobi vsak samovlasten državljan moškega spola, ki je dovršil 24. leto svoje starosti, ki ni izključen od volilne pravice ter od razpisa volitve prebiva najmanj šest mesecev v volilnem okraju. Izključene so od volilne pravice v splošni kuriji one osebe, ki so v družinski zvezi in z gospodarjem živé v hišni družbi. Dalje so izključeni oni, ki so v vo-

jaški službi, ubogi, katere podpirajo občine ali dobrodelni zavodi in ki niso neomadeževanega življenja; te določbe že sedaj veljajo za vse volilne razrede. Volilno pravico v novi splošni kuriji imajo tudi vsi oni, ki volijo v sedanjih volilnih razredih.

Določenih bode torej 72 novih volilnih okrajev, ki volijo po 1 poslanca; mesta v teh okrajih bodo volila z deželo. Šest največjih mest je izzetih in volijo za-se svoje poslance, tako Dunaj 5, Praga in Trst z okolico po 1. Mesta Lvov, Gradec in Brno dobé po 1 mandat, toda z bližnjimi sodnimi okraji. V ostalih 62 volilnih okrajih volijo mesta s kmečkimi občinami skupaj.

V kmečkih občinah in v novi splošni kuriji bodo volitve indirektné, to je, po volilnih možeh, v ostalih okrajih so volitve direktne. V deželah pa, kjer deželni zbori za deželnozbornske volitve uvedejo direktno volitev v kmečkih občinah, tam velja tudi za državni zbor direktna volitev v kmečkih občinah in v novi kuriji. Za slučaj indirektné volitve v novi kuriji voli 500 volilcev jednega volilnega moža. Vsaka občina je volišče za volilnega moža. Kjer pa bodo direktne volitve, tam bodo politično oblastvo po razmerju zveze določalo volišča za približno 4000 prebivalcev. Glasovanje bode ali ustmeno ali po listih.

Motivno poročilo naglašja, da se v novi kuriji podeljuje volilna pravica državljanom kot takim ne glede na gospodarske ali socialno stališče, dočim dosedanje kurije zastopajo interese.

Manjše dežele dobé po 1 mandat, ker bi se sicer za večje kronovine moralo število mandatov razmerno pomnožiti.

Motivno poročilo nadalje pravi, da se je določil za 350.000 prebivalcev jeden mandat in, če število prebivalstva presega za 150.000 duš, določi se še jeden mandat. Od manjših dežel, ki dobé po jeden mandat, štejeta Istra in Koroško največje število prebivalstva, namreč okolo 300.000, oziroma 350.000.

Zbornica bode torej štela 425 poslancev, in sicer 85 zastopnikov veleposestva (20 odstotkov), 118 zastopnikov mest (28 odst.), 21 trgovinskih in obrtniških zbornic (5 odstot.), 129 kmečkih občin (30 odst.) in 72 v novi kuriji (11 odstotkov). Število volilcev se pomnoži od 1.732.257 na 5.833.481. Število onih, ki so v družinski zvezi in ne dobé volilne pravice, znaša približno 210.000.

Kdor je pazno prečital ta določila, pogodil e gotovo, da smo po pravici govorili o polovičarstvu, ki je postavilo jedno poleg drugega dve nasprotni si načeli: na jedni strani hočejo ohraniti neopravičeno zastopstvo interesov (veleposestvo, trgovinske zbornice), v novem razredu pa prihaja do veljave načelo splošnega volilnega prava. Ves ta načrt kaže, da bi grof Badeni rad opral kožuh, a zmociti si ga ne upa: rad bi potolažil „argumente z ulice“, to je klice po razširjenju političkih in volilnih pravic, na drugi strani pa si ne upa do tekmiti se starih svoboščin in — krivic. Zato pa si je stvar priredil jako jednostavno: stare krivice naj se ohranijo, a tik poleg istih naj dobi prostora mrvice pravice. Ali z drugimi besedami: vodo in ogenj hoče stlačiti v jedno in isto posodo. To pa ne pojde, absolutno ne pojde. In ako se morda tudi posreči grofu Badeniju dobiti kvalifikovano večino za ta svoj polilinačrt, vprašanje volilne preosnove ostane vedno še na dnevnem redu. Že zaradi tega nam ne more biti simpatičen ta načrt, ker ne le da pridržuje indirektné volitve (volitve po volilnih možeh) v dosedanjih skupinah, ampak prenaša to krivico tudi v novo skupino, v kateri bode veljalo splošno volilno pravo. Splošno volilno pravo in indirektné volitve, to je po našem menjenju nezmislj. Kaka krivica je to, to nam kaže na primer slučaj, da kmet ali posestnik v kmečkih občinah, ki plačuje morda 30 do 40 gl. davka, sme voliti le volilnega moža, dočim mali obrtnik v mestu, ki plačuje le 5 gl. davka, voli naravnost poslanca. Kolika je razlika teh dveh mož, kolikor se dostaje upliva na izid volitve. To je kričeča nejednakost v volilnem pravu. Ali to nejednakost še postruje novi načrt: ne le da je ohranil indirektné volitve v dosedanjih razredih, ampak ustvariti nam hoče v novem razredu volilce dvoje vrst: z direktnim in indirektnim volilnim pravom! Ali hočete še hujše nejednakosti, kakor je ta, da bomo imeli odslej volilcev z jednostrokim volilnim

pravom in tudi takih s trostrokim volilnim pravom!

Ker bodo namreč v novem volilnem razredu volili tudi vsi oni, ki imajo volilno pravico v dosedanjih razredih, dobimo torej volilcev, ki bodo volili n. pr. najprvo v skupini mest, potem kakor trgovci v trgovinski zbornici, in slednjič po načelu splošnega volilnega prava tudi v novem volilnem razredu. V sedanji dobi splošne želje po enakem volilnem pravu je taka nejednakost nekoliko hud tobak.

Slednjič bi bilo še naglasiti velike volilno-tehniške težave, ki bodo v zvezi s tem novim načrtom. Kolika težava bode že s postavljanjem kandidatov za toli gorostasne volilne okraje. Dežela kranjska dobi n. pr. za novi volilni razred le jednega poslanca. Kranjska ima pol milijona duš in bode imela v novem razredu 108.726 volilcev. Kako naj se ljudje sporazumejo za jednega kandidata pri tolikem navskrižju v lokalnih interesih!

In ali bode mogel imeti poslanec kako veselje do dela, ko bode vedel že naprej, da se zameri desetim, ako nstreže jednemu? Splošna tožba je ta, da je naš parlament vse premalo „ljudski parlament“, to je, da se v njem ne izraža pravo mišljenje ljudstva. Ali po takih volilnih redih ne pridemo do parlamenta, ki bi bil bolj „ljudski“, to je, tak, ki bi po svoji sestavi kazal pravo lice toli mnogovrstne države naše. — Nadalje: za vso Kranjsko je določenih le 13 krajev, kamor bodo morali hoditi volilni možje. Po takih dolgih potih se ne pospešuje udeleževanje pri javnem političkem življenju, ampak ovira. A menimo, da čim lažje bode ljudstvo vršilo svoje volilno pravo, tem prej pridemo do pravega izraza resničnega javnega menenja in po takem tudi do pravega ljudskega zastopa. Te vzvišene in velike svrhe ni imel pred svojimi očmi sestavatelj Badenijskega načrta.

Ves ta načrt je torej po našem menenju le palijativno sredstvo, ki utegne rešenje volilne preosnove zavleči za jedno, dve leti, ali to vprašanje ostane odprto vprašanje, ki se definitivno reši najbrže — po Badeniju!

Volilna preosnova grofa Badenija in socijalisti. Z ozirom na sodbo, ki smo jo izrekli danes na drugem mestu o načrtu grofa Badenija za volilno preosnovo, zabeležiti moramo tu, da se je socijalna demokracija takoj, že minolo nedeljo, izrekla — kakor tudi drugače ni bilo pričakovati — proti omenjenemu volilnemu načrtu. V Pragi so se minole nedelje zbrali socijalistički delavci v shod, na katerem so se vsi govorniki izjavili proti Badenijskemu načrtu. Razburjenje je bilo toliko, da je prišlo do sporov med delavci in redarji in so poslednji morali rabiti orožje. — Niso torej posebno ugodne avspicije, ob kojih stopa v parlamentarno razpravo najnovejši načrt za rešenje vprašanja volilne preosnove.

Dogodki na Bolgarskem. Iz Carjagrada javljajo, da je turška vlada naložila svojim diplomatskim poverjenikom pri velesilah, naj posredujejo, da te poslednje ne prijavijo svojega pripoznanja princa Ferdinanda knezom bolgarskim, dokler ne bode dovršena ceremonija maziljenja princa Borisa. To je toraj vzrok, da se do sedaj ni formalno izrekla še nobena signatarnih držav o predlogu Turčije, izvemši Avstrijo, ki se je izrekla že poprej v pritrdjevalnem zmislu. To okrožnico izdala je turška vlada baje na posebna željo Rusije. — V cerkvi katoliški v Sredcu se je prečital pastirski list nadškofa Meninija, v kojim se obžaluje prestop princa Borisa ter se pozivljajo verniki, naj molijo za svetega Očeta. V katoliških cerkvah so prenehale molitve za princa Ferdinanda.

Zasedanje sobranja se je zaključilo s posebnim prestolnim govorom. V tem poslednjem izraža princ Ferdinand svojo hvaležnost na tolikih dokazih udanosti povodom maziljenja princa in prestolonaslednika Borisa. Princ zagotavlja, da hoče posvetiti vse svoje sile blagru ljubljene domovine, zahvalja turškega sultana na toliki naklonjenosti in na prizadevanjih za njega (princa) pripoznanje, in zahvalja slednjič tudi ruskega carja, ki je pripomogel, da se je toli uspešno rešila kriza.

Italija v Afriki. Te dni iz Rima došla poročila razsvetljujejo trmo sedanje italijanske vlade glede nje politike v Afriki, zajedno pa tudi nje — puhlo špekulacijo. Trma kaže se v programu

gledé kolonijalne politike, kateri hoče Crispi razviti pred državnim zborom. Ta program zahteva: italijanska zastava mora vihrati v Makalé in celó doli v Amba Aladzi!! Toraj Crispija dosedanji porazi italijanske vojske v Afriki še niso spreobrnili! Kar pa se dostaje špekulacije, ki jo uganja Crispi z italijanskim narodom, razkril je isto z z brzojavko, ki jo je te dni poslal Baratieriju: ukazal je Baratieriju, da naj na vsak način prične energično postopati proti sovražnikom ter nastoja naj, da more javiti bodisi še tako neznamenit uspeh italijanskega orožja, še predno se snide državni zbor! In pri vsem tem Crispi niti ne prikriva, da njegova špekulacija meri na nove žrtve, ki jih bode moral prinašati italijanski narod za Afriko, kakoršnih žrtev pa izsesani narod nikakor ne bi hotel prinesiti, ako ga ne potolažijo in oslepijo s kojo „zmago“.

Baratieri je sporočil v Rim, da se ni bati, da bi mu Šoanci prestrigli pot do morja, ker so zasedli Aduo. On da je odredil in pripravil vse potrebno, da bi se mogel umakniti svobodno, če bode sila. Res „tolažino“ poročilo!

Različne vesti.

† **Josip Križman.** Po noči od nedelje do ponedeljka je umrl nagle smrti stolni kanonik, člen deželnega šolskega sveta, predsednik bratovščine sv. Cirila in Metoda itd, prečastiti gosp. Josip Križman. Blag mu spomin!

Umrila je v Matovunu pri Divači gospa Amalija Mahorčič, mati pokojnega poslanca Rajmunda Mahorčiča in župana nakelskega, gosp. Aleksandra Mahorčiča ter stara mati tržaškemu odvetniku g. dru. Otokarju Rybažu. Naj v miru počiva!

Imenovanje pri pošti. Blagajnik pri blagajni tukajšnjega poštnega ravnateljstva, Josip Simonis, imenovan je glavnim blagajnikom.

Doneski za moško podružnico sv. Cirila in Metoda v Trstu: g. Ivan Sanein-Toč je nabral pri skupni zabavi pevskega društva „Velesila“ in tamburaškega zbora v restavraciji „Panorama“ dne 10. t. m. v namen, da postane društvo „Velesila“ pokroviteljem 10 kron 60 stot. Na domači predpustni veselici z dne 12. t. m. v Bazovici v gostilni „pri Lipi“ se je nabralo na predlog stolarnatelja g. Krjula 15 srebrnih kron in 4 stot. G. Ivan Premru v Št. Vidu je nabral pri igri 5 kron.

Zabeležili smo si! Tržaška službena „Adria“ navaja v svoji številki od minole nedelje v obširnem „Tedenskem pregledu“ (predmet, o katerem govori, je irelevanten) znamenit stavek, katerega si zabeležimo z ozirom na večno zatajevanje slovenskega življa na Primorskem. Ta stavek, katerega naj bi si zapomnili izvestni krogi (neizvemši „Adria“), glasi se v točnem slovenskem prevodu: „Resnica je neumrjoča. More se jo dušiti makar desetletja in desetletja, toda ona ne umrje in vselej pride dan, se jo prizna ob odobravanju vesti vesoljnega sveta“.

Mar je tržaški župan tudi — italijanski podanik? Med milodari, nabranimi v Trstu v prid ranjenim italijanskim vojakom v Afriki, izkazuje tukajšnji italijanski generalni konzulat v V. izkazu milodarov tudi znesek 200 italijanskih lir, katere je podaril župan tržaški, poglaviti gospod dr. Ferdinand Pitteri. Je-li tudi sedanji prvi meščan tržaški italijanski podanik?

Novi vitezi zlatega runa. Razven kneza Karla Paara in grofa Frana Thuna imenoval je Nj. Vel. cesar vitezi zlatega runa: kneza Pavla Esterhazyja, dednega velikega župana šopronjskega komitata in c. k. tajnega svetovalca; kneza Adama Sapieho, dednega člana gosposke zbornice, c. k. tajnega svetovalca; ministra deželne obrambe podmaršala grofa Zena Welsersheimba; grofa Ivana Harracha, višega dednega deželnega konjišnika v gornji in spodnji Avstriji, dednega člana gosposke zbornice avstrijske, magnata ogerskega, c. in k. tajnega svetovalca; grofa Tasila Festeticsa, komornika in tajnega svetovalca, kr. ogerskega najvišega stolnika; grofa Aladarja Andrassyja, pravega tajnega svetovalca, kr. og. najvišega komornika, dednega člana ogerske gosposke zbornice.

Poročilo o veliki veliki maškeradi „Tržaškega Sokola“ priobčimo v večernem izdanju današnje številke. Prosimo zatorej potrpljenja v imenu uboze našega poročevalca. Istemu je oni imenitni, glasoviti gost, katerega smo omenili v poslednji številki, tako zmedel račune in beležke, da nas je naprosil (poročevalec, ne gost) 24 ur odmora, da pride zopet v „koncept“. Vzrok tej nepričakovani „štreni“ so bile one sicer lepe teorije, ki jih je oznanjeval ta „glasoviti gost“, toda v praksi te teorije pri nas še niso mogle zadobiti prave veljave.

No, nocoj bomo videli črno na belem, kake so te teorije in morda pride naš poročevalec s primernimi nasveti, kako bi bilo možno uveljaviti iste. Ali kakor rečeno: v to treba časa vsaj par ur Velika vprašanja se ne rešujejo tako naglo.

Kdor če prijetno zaključiti to predpustno dobo in se na pristojen način pokloniti poslavljajočemu se princu Karnevalu, ta naj ne zamudi nocojsnje „male maškarade“ „Tržaškega Sokola“, ki pa utegne postati prav velika vzlic temu „malemu“ naslovu. „Mala“ se bode vršila v telovadnici „Tržaškega Sokola“.

Plesni odsek „Delalekega podp. društva“ vabi na plesni venček, kateri bode danes zvečer t. j. dne 18. februarja 1896. v Mallyjevi dvorani, ulica Torrente št. 16, I. nadstr. Začetek točno ob 7. in pol uri zvečer. Vstopnina za gospode 40 nvč., za gospodične 30 nvč. Ustop je dovoljen tudi maskam, ako se dotične pokorijo odsekovi naredbi. — K obilni udeležbi uljudno vabi

Plesni odsek „Del. podp. društva“.

Tržaški „korzo“. Tudi „korzo“ izza minole nedelje ni bil niti od daleč dosegel sijaja predpustnih svojih prednikov iz prejšnjih let. Ljudstva je bilo sicer ogromno, ki je željno pričakovalo kdo zna kakšnih prikaznij, a ostalo je z dolgimi nosovi. Vóz bilo je samo 124, med temi niti ednega elegantnega. Pač pa je sedela v vrsti „fljakarskih“ vozov tu pa tam našemljena družba pijancev, ki so kričali na vse grlo. Bodi jim veselje, saj je pust! „Gospoda“ metala je raz okna tudi letos drobno zrezan papir, namesto sladčice. Pravijo, da to stane manj, ulice pa smeti baš tako, ali še boljše, nego pa „konfeti“. Med maškarami, ki so se šetale po korzu, bil je tudi strahoviti „Menelik“ z debelo svojo družico in spremstvom.

Načelnikom narodnih društev. Ker se je tu pa tam dogodilo, da koja veselica ali shod tega ali onega narodnega društva navzlic želji načelstva dotičnega društva v našem listu ali ni bila prijavljena (kakor n. pr. neka veselica, ki je bila v prid družbi sv. Cirila in Metoda, ter shod gospodarskega društva v Škednju), ali pa je bila koja veselica objavljena pogrešno, zato izjavljamo, da se uredništvo našega lista odslej ne bode več oziralo na ustmene prijave gledé društvenih veselice, shodov, občnih zborov itd. Načelstva narodnih društev prosimo zatorej, da nam taka naznanila določiljajo pismeno.

Za pokopališče na Proseku. Mestna delegacija tržaška dovolila je strošek 5900 gld, za razširjenje in potrebne poprave pokopališča na Proseku.

Ustavljani izseljenci. Minolo soboto ustavili so na železniški postaji v Korminu zopet 230 izseljencev iz Galicije, kateri niso smeli preko meje iz vzrokov, že objavljenih v našem listu.

Kužne bolezni v Trstu. V tednu od 8. do 15. t. m. bilo je prijavljenih v tržaški občini 30 slučajev dávice (prejšnji teden 27 slučajev), 10 sl. škrlatice, 4 sl. ošpic in 1 sl. legarja. Umrlo je 9 otrok za dávico in 2 za škrlatice.

Pesništvo — na kvintale. Povodom smrti princa Battenberga došlo te dni kraljici angleški iz vseh krajev sveta okolo 19 kvintalov sožalnih pesnij. 747 teh pesniških izlivov bilo je krasno vezanih. — Ko se je lani rodil najmlajši pravnik kraljice angleške, princ Yorški, došlo je kraljici 47 kvintalov papirja, popisanega s pesmi. A kdo je čital te pesnij? Nihče! Marsikoji poeta skoval je tako pesem v potu svojega obraza, nadejaje se bogate nagrade, ali odlikovanja, v tem pa vsi ti vneti pesniški duhovi čakajo dandanes še odgovora.

Pozabljen „muf“. Minolo soboto je neka gospiča, kupivša v našem uredništvu vstopnico za veliko maškarado „Tržaškega Sokola“, pozabila na svoj „muf“. Ta pozabljivost je sicer laskava za

— Lastnik politično društvo „Edinosti“. Izdavatelj in odgovorni urednik: **Julij Mikota**. — Tiskarna Dolenc v Trstu.